ROK XIV

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 3

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LUTEGO 1939 ROKU

GOSPODARKA SUROWCOWA

Zapoczątkowana w Polsce od kilku lat polityka zaopatrzenia przemysłu w krajowe surowce, zastępujące surowce importowane dotychczas z zagranicy, nabiera stopniowo coraz większej wagi i znaczenia. Za zwiększeniem zakresu stosowania surowców krajowych przemawia szereg względów, których słuszności czy ważkości nikt nie może podać w wątpliwość.

Przede wszystkim oparcie produkcji w jaknajszerszej mierze na surowcach możliwie łatwych do zdobycia, nie wykluczając okresu zatargów międzynarodowych, jest podstawowym postulatem obrony kraju. Umożliwiło by nam to również wyrównanie bilansu handlowego, który jest dominującym składnikiem naszego bilansu płatniczego, a kształtuje się od kilku lat niepomyślnie. Należy przy tym pamiętać, że surowce i inne środki produkcji stanowią przeszło 70% wartości naszego przywozu z zagranicy, który z coraz większym trudem musimy kompensować przeważnie deficytowym eksportem. Przykład szeregu krajów, w pierwszym rzędzie Niemiec i Włoch, które uniezależniły się w dużym stopniu od importu licznych surowców i półfabrykatów, a jednocześnie powołały do życia wielkie dziedziny pracy, właśnie w celu wydobywania i wytwarzania surowców zastępczych — wskazuje że i Polska, która zresztą znacznie pozostała w tyle w stosunku do innych krajów pod względem stosowania własnych surowców, mogłaby bardzo dużo dokonać na tym odcinku gospodarki.

Jednym z najważniejszych środków, zmierzających do uprzemysłowienia kraju jest właśnie wytwarzanie surowców zastępczych, a więc takich, które w znacznej mierze mają zapewniony zbyt. Produkcja surowców zastępczych pozwoliłaby zatrudnić liczne rzesze pracowników, wprowadzając do obrotu produkcyjnego wielkie wartości ekonomiczne.

Oczywiście nie ma mowy o hermetycznym odcięciu Polski od zagranicy. Przywóz z zagranicy będzie musiał istnieć zawsze, chodzi jedynie o to, aby w przyszłości obejmował on towary istotnie niezbędne, brak których mógłby odbić się szkodliwie na rozwoju przemysłu.

Sprawa stosowania surowców krajowych, względnie materiałów zastępczych, posiada też swą wagę na terenie przemysłu chemicznego, przywóz bowiem surowców dla tego przemysłu z zagranicy waha się w ostatnich kilku latach ok. cyfry 60 do 70 milionów złotych rocznie. Należy jednak stwierdzić, że przemysł chemiczny w pełnym zrozumieniu konieczności zastępowania surowców importowanych — krajowymi, czyni wciąż wysiłki zmierzające do rozwiązania tego zagadnienia nie tylko na swym odcinku, ale również inicjuje produkcję surowców zastępczych dla innych gałęzi przemysłu polskiego.

W r. 1938 np. fabryki kwasu siarkowego, pracujące na pirytach, używały wyłącznie krajowe markazyty, podczas gdy jeszcze w roku poprzednim poważny procent pirytów zakupywany był zagranicą. Podobnie fabryki sztucznego rogu w coraz większym stopniu używają do produkcji kazeinę, wytwarzaną w kraju, stosując surowiec zagraniczny jedynie do wyższych gatunków mas plastycznych. Fabryki wyrobów gumowych i farb konsumują w coraz większym procencie szpat ciężki, wydobywany pod Kielcami, fabryki włókien sztucznych używają już coraz mniej celulozy importowanej.

W zakresie kalafonii jesteśmy już prawie samowystarczalni, w ubiegłym roku rozpoczęta została produkcja sadzy gazowych, które jakościowo mają zastępować amerykańskie sadze aktywne, zaczęto wytwarzać szereg produktów pachnących zużywanych przez przemysł perfumeryjno-kosmetyczny i inne.

Uruchomiona również została w Dębicy produkcja sztucznego kauczuku ze spirytusu. Sztuczny kauczuk używany jest już przez fabryki wyrobów gumowych w pewnym procentowym stosunku do kauczuku importowanego. Rozwija się też w szybkim tempie produkcja mas plastycznych, które w wielu wypadkach znakomicie zastępują metale. Również poważne rezultaty przyniosła, energicznie prowadzona przez zainteresowane przedsiębiorstwa chemiczne, akcja zbierania i przerobu kości.

Należy jednak pamiętać o tym, iż na odcinku przemysłu chemicznego czeka jeszcze rozwiązania szereg pierwszorzędnych zagadnień surowcowych, jak: racjonalna utylizacja krajowych fosforytów, uruchomienie produkcji fosforu, rozpoczęcie wytwarzania siarki z soli potasowo-magnezowych, — gipsu czy z gazów koksowniczych, rozwinięcie przemysłu organicznego przede wszystkim w kierunku zapewnienia surowców i półproduktów przemysłowi farmaceutycznemu i inne.

Nie ulega wątpliwości, że wytrwała i systematyczna praca prowadzona w tym kierunku przez przemysł chemiczny przy współdziałaniu techniki, nauki, oraz życzliwym poparciu czynników rządowych, winna przynieść już wkrótce rozwiązanie, jeśli nie wszystkich, to w każdym razie wielu zagadnień surowcowych.

GLIN METALICZNY

Wspomniana w Nr 23 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" z dnia 1 grudnia 1938 r. metoda, umożliwiająca otrzymywanie glinu metalicznego (aluminium) z surowców krajowych, a więc z pominięciem zagranicznych boksytów, została opracowana w Zakładzie Technologii Nieorganicznej Politechniki Warszawskiej, kierowanym przez obecnego Rektora Prof. Dr. J. Zawadzkiego.

Prace przygotowawcze zostały podjęte przez Prof. Zawadzkiego już przed 12 laty i prowadzone od tego czasu niemal bez przerwy; przed laty trzema udało się asystentowi Zakładu, docentowi Dr. Stanisławowi Bretsznajderowi, ustalić drogą prowadzącą do celu metodę postępowania w skali laboratoryjnej; przed 2 laty ukończono doświadczenie w skali półtechnicznej. Metoda polega na otrzymaniu z kaolinów lub dobrych glin siarczanu glinowego, który przy prażeniu daje tlenek glinu, będący normalnym półproduktem w powszechnie przyjętym sposobie wytwarzania glinu metalicznego drogą elektrolizy soli stopionych.

Czystość otrzymanego siarczanu i tlenku odpowiada całkowicie normom przyjętym; metoda nadaje się do realizacji fabrycznej, stosowane typy aparatów są proste i dobrze znane z innych działów przemysłu chemicznego. Istotną częścią metody jest otrzymywanie czystego siarczanu glinowego; przerób siarczanu na tlenek drogą prażenia nie stanowi nowości; tym nie mniej przed kilku miesiącami dr. Bretsznajder opracował w skali półtechnicznej i to ostatnie stadium procesu celem ustalenia najlepszych z punktu widzenia kalkulacji warunków prowadzenia prażenia.

BEZPIECZEŃSTWO PRACY

Dnia 11 stycznia r. b. odbyło się posiedzenie Sekcji Bezpieczeństwa Pracy Związku, na którym p. Inż. A. Mazurkiewicz, kierownik Wzorcowni Urządzeń Ochronnych i Poradni Bezpieczeństwa Pracy przy Muzeum Techniki i Przemysłu, wygłosił odczyt na temat struktury organizacyjnej i rozwoju akcji zwalczania wypadków w fabrykach w Anglii, Belgii i Niemczech. Prelegent w nader interesujący sposób przedstawił zebranym dorobek osiągnięty w krajach zachodniej Europy w zakresie akcji bezpieczeństwa pracy.

Odczyt wzbudził tym żywsze zainteresowanie, że oparty był na osobistych spostrzeżeniach prelegenta, wybitnego znawcy zagadnień bezpieczeństwa pracy.

Z WYDAWNICTW

Wyszła z druku praca Dyrektora Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie, Inż. H. Mianowskiego p. t. „O stworzenie warunków dla inicjatywy prywatnej na terenie C. O. P.".

Najistotniejszą częścią pracy są rozważania Dyr. Mianowskiego na temat odpowiedniej polityki podatkowej i kredytowej, jaka powinna być prowadzona w celu uprzemysławiania kraju.

Nakładem fabryki „Alfa" wydana została ostatnio książka p. t. „Fotografia w Podczerwieni" pióra J. A. Neumana. Wydawnictwo to zaznajamia czytelnika zarówno z teorią jak i stroną praktyczną dokonywania zdjęć w promieniach podczerwonych. Specjalny rozdział, ilustrowany zdjęciami, wykonanymi przez autora na płytach uczulonych na podczerwień, produkcji firmy „Alfa", omawia różnorakie i często ważne zastosowanie tego rodzaju zdjęć. Zdjęcia w podczerwieni oddają mianowicie duże usługi przy fotografowaniu na odległość, w archiwistyce (odczytywanie starych dokumentów), archeologii, kryminologii i medycynie sądowej, astronomii, towaroznawstwie i wielu innych dziedzinach. Należy zaznaczyć, że zastosowanie fotografii w podczerwieni w różnych dziedzinach nauki znalazło swój żywy oddźwięk w literaturze fachowej wszystkich krajów, gdzie technika fotograficzna stoi na wysokim poziomie. Książka J. Neumana, wypełniająca istniejącą lukę w naszej literaturze fachowej, przyjęta zostanie niewątpliwie z uznaniem przez polskich specjalistów z dziedziny fotografii.

INFORMACJE EKSPORTOWE

W dn. 24 b. m. podpisana została w Tallinie umowa handlowa polsko-estońska.

W najbliższym czasie prowadzone mają być rokowania w celu powiększenia obrotów handlowych polsko-węgierskich, polsko-holenderskich oraz podjęcia normalnej wymiany towarowej z Hiszpanią, pozostającą pod władzą gen. Franco. W związku z tym Związek przystąpił do zbierania wśród zrzeszonych przedsiębiorstw dezyderatów natury eksportowej.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr 1, 2 i 3 „Informatora Eksportowego"):

Francuskie Posiadłości. Podwyższenie opłaty konsumcyjnej na terpentynę, olej terpentynowy, oleje roślinne, mydła, świece i klej.

Iran. Ogłoszono nowe zarządzenia dotyczące importu, upraszczające dotychczasowe formalności wwozowe.

Palestyna. Wydane zostały osobne przepisy regulujące import nawozów sztucznych do Palestyny.

Unia Połudn. Afr. Wprowadzono cła antydumpingowe na opony samochodowe importowane ze St. Zjedn. i Kanady.

Agenturowa firma grecka poszukuje przedstawicielstwa polskich fabryk w zakresie produktów chemicznych. Bliższych informacji udzieli zainteresowanym Związek.

Firma A. Lapidus, Kowno, Kęstučio 61A, wyspecjalizowana w branży chemicznej, poszukuje przedstawicielstw firm polskich zainteresowanych w wywozie na Litwę.

KRONIKA

Dnia 18 stycznia r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którym zostały omówione sprawy traktatowe, oraz zostało złożone sprawozdanie z dotychczasowych prac w związku z organizacją XIX Kongresu Chemii Przemysłowej w Warszawie.

Na tymże posiedzeniu Zarządu — jednomyślnie kooptowano p. Inż. E. Trepkę do Zarządu Związku.

Z okazji XI Walnego Zgromadzenia — Stowarzyszenie Elektryków Polskich, urządza w dniach od 15 do 25 czerwca 1939 r. w Katowicach Wystawę Przemysłu Elektrotechnicznego i Mechanicznego, przeznaczoną wyłącznie dla wyrobów przemysłu krajowego.

Wystawa obejmować będzie przemysł elektrotechniczny, radiotechniczny i teletechniczny, mechaniczny, w szczególności dotyczący mechanicznego wyposażenia elektrowni, górnictwa i hutnictwa oraz chemiczny, pracujący na potrzeby rynku elektrotechnicznego.

Wystawa w Katowicach ma na celu umożliwienie fabrykom polskim nawiązania ściślejszego kontaktu z wielkim ośrodkiem konsumcyjnym — G. Śląskiem i Śląskiem Zaolziańskim. Wystawa ta umożliwi również dokładne poznanie całego dorobku krajowego przemysłu elektrotechnicznego szerokiemu ogółowi. Stanowić ona będzie przegląd postępu osiągniętego przez polskie placówki zarówno wytwórcze, jak i naukowo-badawcze, wskazując na wydajność i pojemność rynku krajowego oraz na możność uniezależnienia się od dostawców zagranicznych przez rozszerzenie zakresu produkcji w odpowiednich dziedzinach.

Wszelkich bliższych wiadomości udziela, oraz przyjmuje karty zgłoszeniowe Sekretariat Generalny Wystawy — Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Warszawa, Królewska 15, do dn. 15 lutego 1939 r.

Centralne Biuro Zaopatrzenia Materiałowego K. P. w Warszawie, ul. Bol. Prusa Nr 1 ogłasza przetarg Nr 2/39 na dostawę różnych wyrobów gumowych, wykazy ilościowe których znajdują się w Biurze wg. warunków technicznych P. K. P. seria z Nr 209. Ceny należy podać za sztukę, metr oraz kg. w zależności od materiału, loco Magazyn Zasobów na st. Warszawa — Wschodnia. Wadium 5% sumy oferowanej dostawy.

Bliższych informacji udziela Centr. Biuro Zaopatrzenia Materiałowego w Warszawie, ul. Bol. Prusa Nr 1. Termin przetargu dnia 7 lutego 1939 r.

W dniach 5 — 13 marca 1939 r. odbędą się Wiosenne Targi Lipskie. Bliższych informacyj udziela Delegatura Targów na Polskę (Warszawa, Al. Ujazdowskie 36 — 3, telef. 715-62).

W dn. 12 marca r. b. rozpoczynają się w Brukseli Targi Międzynarodowe, które trwać będą do dn. 26 marca r. b. Prospekty Targów są do przejrzenia w biurze Związku.

W okresie od 26 stycznia do 7 marca r. b. odbywają się wyższe kursy nowoczesnej organizacji sprzedaży i administracji handlowej, organizowane przez Instytut Naukowej Organizacji i Kierownictwa. Łączna liczba godzin wykładowych — 44. Wykłady odbywać się będą w godz. 18 — 20 w lokalu Instytutu. Bliższych wiadomości udziela sekretariat Instytutu, Warszawa, Mokotowska 51/53 (tel. 838-13 i 816-43).

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr 4 z dn. 23 stycznia r. b. ukazało się pod poz. 23 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 10 stycznia 1939 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24 października 1936 r. o cenie soli, użytej do wywożonych za granicę artykułów żywności.

Rozporządzenie powyższe obowiązuje od dn. 23 stycznia r. b.

W Dz. Urzęd. Min. Skarbu Nr 1 z dn. 14 stycznia 1939 ukazał się okólnik T 15 Min. Skarbu z dn. 28 grudnia 1938 r. L. D. IV. 33348/2/38 w sprawie wyjaśnień do taryfy celnej przywozowej (dot. poz. 469 i 470 tar. celn. — kleje stałe z kości, skór i innych odpadków zwierzęcych).

Okólnik powyższy obowiązuje od dnia ogłoszenia.

W Dz. Urzęd. Min. Skarbu Nr 1 z dn. 14 stycznia 1939 ukazał się okólnik Min. Skarbu z dn. 29 grudnia 1938 r. L. D. IV. 30908/2/38 w sprawie niepodlegania opodatkowaniu przychodu ze sprzedaży prawa do wynalazku.

W Dz. Ust. R. P. Nr 5 z dn. 25 stycznia r. b. pod poz. 26 i 27 ukazało się Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19 stycznia 1939 o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień układu handlowego oraz protokułu taryfowego między Polską a Litwą.

W Dz. Ust. R. P. Nr 5 z dn. 25 stycznia r. b. ukazało się pod poz. 33 Oświadczenie Rządowe z dnia 13 stycznia 1939 w sprawie ratyfikacji i wymiany dokumentów ratyfikacyjnych protokułu dodatkowego z dnia 11 marca 1938 do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską a Grecją z dnia 10 kwietnia 1930 r.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr 3 z dnia 20 stycznia 1939 r. ogłoszona została w nowym brzmieniu taryfa wyjątkowa pk—20 na przewozy naftalinu surowego prasowanego i naftalinu oczyszczonego do portów polskich w Gdyni i Gdańsku.

Obszar ważności nowej taryfy rozciągnięty został w p. A na stacje Karwina i Trzyniec, jako stacje nadawcze.

ECHA

* W toczących się w Moskwie rokowaniach o zawarcie umowy handlowej między Polską a Z. S. R. R. brał udział Dyr. T. Zamoyski, jako reprezentant przemysłu chemicznego.

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	330.—
Alkohol metylowy techniczny 98%	160.—
Alkohol metylowy czysty	225.—
Amoniak skroplony za 1 kg. NH_3	1.45
Azotan amonu	110.—
Azotyn sodowy 98—100%	110.—
Benzol chem. czysty (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	80.—
Benzol handlowy 90%, (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	75.—
Bisulfat	15.—
Boraks krystal. (franco st. odb.)	77.—
Chlor ciekły	115.—
* Chloran potasu, techn. miel.	170.—
* Chloran sodu techn.	150.—
Chlorek bielący	32.60
* Chlorek cynku w proszku biały	115.—
Chlorek wapnia	17.—
Chlorobenzol	160.—
Chloroform purissimum	650.—
* Cytrynian sodowy	550.—
Dwuchromian potasu	155.—
Dwuchromian sodu	125.—
Dwufosforan sodowy (brutto za netto)	57.—
Dwuwęglan sodowy	36.—
Fenol czysty	195.—
Formalina 40%	160.—
* Gliceryna destylowana 85% (franco st. odbiorcza)	245.—
* Gliceryna farmaceutyczna 90%	280.—
Karbid (franco st. odb.)	50.—
Karbolineum	22.—
Klej kostny (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	180.—
Klej skórny (brutto za netto franco st. odbiorcza)	
Gatunek Extra	250.—
Gatunek I	230.—
Krezol DAB4	75.—
*Kwas cytrynowy	420.—
Kwas mrówkowy 80%	235—260.—
Kwas siarkowy 60° Bé	4.25
* Kwas winowy	440.—
* Kwaśny winian sodowy	620.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5 (brutto za netto)	15.—
Mączka rogowa 13/14% N (brutto za netto)	35.—
* Nadchloran potasu	150.—
* Naftalen czysty w łuskach	55.—
Octan metylu	300.—
Octan ołowiu gat. I	165.—
Octan sodu kryst.	90.—
* Oleina destylowana (franco st. odb.)	205.—
Olej kopytkowy	420.—
Olej kostny	400.—
Oleum 20%	12.75
Potaż kalcynowany 90/92%	110.—
Potaż żrący topiony 88/92%	135.—
Saletra potasowa	120.—
Saletra sodowa przem.	58.—
Saletra sodowa rafin.	69.—
Salmiak rafinowany	100.—
Salmiak sublimowany	180.—
Siarczan amonu techn.	22.—
Siarczan miedzi (parytet Warszawa)	73—74.—
Siarczek sodu 60/62%	52—54.—
Smoła preparowana	15.25
Soda amoniakalna	20.70
Soda żrąca (kaustyczna)	49.70
Sól glauberska krystaliczna	7.—
Stearyna (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	210.—
Superfosfat 16% (franco st. odbiorcza)	9.95
Toluen chem. czysty	95.—
Trójfosforan sodowy (brutto za netto)	65.—
Żelatyna techn. (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	475.—

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy je rozumieć za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką należy rozumieć wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.